

park- och naturförvaltningen

Göteborgs
Stad

A photograph of a park square in Göteborg, Sweden. In the foreground, there is a large, ornate fountain with water spraying upwards. To the left, a tall, dark clock tower stands with a clock face and the word 'ARKADEN' below it. The background shows a large, multi-story building with many windows. Bare trees are scattered throughout the square, and several bicycles are parked in the foreground. The sky is clear and blue.

FÖRSTUDIE BRUNNSPARKEN

www.stadsutveckling.goteborg.se

Godkänd av park- och naturnämnden

2017-xx-xx

Foton: Göteborgs Stad, Peter Svensson, om inget annat anges

Park- och naturförvaltningen
Göteborgs Stad
www.stadsutveckling.goteborg.se

INNEHÅLL

1. INLEDNING	5
1.1 Syfte	5
1.2 Mål	5
1.3 Bakgrund	5
1.4 Metod	6
1.5 Parkens historia	7
2. NULÄGE	9
2.1 Brunnsparken som plats i staden	9
2.2 Parkens utformning idag	9
2.2.1 Markbeläggning	9
2.2.2 Konst/Konstnärlig utsmyckning	10
2.2.3 Byggnader	10
2.2.4 Möbler	10
2.2.5 Belysning	11
2.2.6 Trädstruktur	11
2.3 Utredningar	13
2.3.1 Träd	13
2.3.2 Naturvärdesbedömning	13
2.3.3 Kulturhistoriska värden	13
2.3.4 Geoteknik	13
2.3.5 Tillgänglighet	14
2.3.6 Ljudmiljö	14
2.4 Dialog	15
2.5 Sammanfattning nuläge	16
2.5.1 Platsen	16
2.5.2 Problematiken	16
3. GENOMFÖRANDE	16
3.1 Beroenden	16
3.1.1 Kanalmuren	16
3.1.2 Infrastruktur	16
3.1.3 Konst/konstnärlig utsmyckning	17
3.1.4 Träd	17
3.1.5 Arkeologi	17

3.2 Analys	17
3.2.1 Upprustning av parken	17
3.2.2 Parken i ett större sammanhang	18
3.3 Tid- och kostnadsuppskattning	18
3.3.1 Kort sikt 2018-2021	18
3.3.2 Längre sikt	19
3.4 Sammanfattning genomförande	19
Analys av Brunnsparkens utformning idag	20
Konceptförslag för Brunnsparken	21

1. INLEDNING

1.1 Syfte

Syftet med förstudien är att på sikt utveckla Brunnsparken till ett tryggt och välkomnande park- och hållplatsrum. För att nå syftet kommer denna förstudie:

- Att redogöra för hur Brunnsparken ska utvecklas framöver på kort (2018-2021) och lång sikt. På lång sikt handlar det om den målbild som är möjlig att uppnå när alla förutsättningar är på plats, det vill säga när Brunnsparken inte har beroenden av stora infrastrukturprojekt som nya Götaälvbron och Västlänken. På kort sikt handlar det om att utveckla Brunnsparken till en välfungerande plats under dessa omständigheter.
- Att kartlägga olika intressenters förväntningar och önskemål för Brunnsparken och skapa samsyn kring problemställning och målformulering mellan olika intressenter.

Syftet är inte att hitta en lösning som tillgodoser allas behov utan i uppdraget ingår att väga och värdera olika intressen och ta fram en analys och ett välfungerande konceptförslag baserat på dessa avväganden. Förstudierapporten fokuserar på den fysiska upprustningen av Brunnsparken med särskilt fokus på parkdelen. De sociala problem som finns på platsen kan endast delvis lösas med en fysisk upprustning, här krävs även andra typer av insatser.

1.2 Mål

Målet med förstudien är att både formulera en gemensam målbild för den fysiska upprustningen av parken och att presentera en analys och ett konceptförslag för platsen, som ska ligga till grund för en gestaltning av platsen som ska fungera på kort och på lång sikt. Detta genom att förstå Brunnsparkens roll och funktion i staden genom platsanalys och genom att höra intressenternas behov och önskemål. Målbilden ska vara väl förankrad hos alla intressenter, utifrån identifierade förutsättningar och förväntningar. Med intressenter avses politiker, göteborgare, fastighetsägare, trafikkontoret, stadsbyggnadskontoret, stadsdelsförvaltningen centrum, social resursförvaltning, kulturförvaltningen, kretslopp och vatten samt Västtrafik.

1.3 Bakgrund

I mål- och inriktningsdokumentet för budget 2017 finns ett uttalat politiskt uppdrag från park- och naturnämnden:

”Genomföra en förstudie om utveckling, upprustning och trygghetsåtgärder på kort och på lång sikt i Brunnsparken i samverkan med Fastighetsägare, nämnder och andra aktörer.”

Brunnsparken är en av Göteborgs mest centrala och välbefolkade offentliga platser och en viktig knutpunkt för stadens kollektivtrafik med mycket stor genomströmning av människor. Det är därför en plats med många intressenter och önskemål både från politiken, allmänheten, fastighetsägare och kommunala förvaltningar. Platsen upplevs idag av många som otrygg och skräpig. Park- och naturförvaltningen har under de senaste åren genomfört ett flertal upprust-

ningsåtgärder i Brunnsparken, bland annat har en ny toalettbyggnad anlagts, mer belysning har installerats och markytorna har underhållits i olika etapper. Fontänen Johanna har genomgått en omfattande upprustning där statyn har konserverats och en helt ny pumpanläggning har byggts för fontänen.

Trots en rad mindre upprustningar upplevs Brunnsparken inte som en positiv plats. Slutsatsen av detta är att det behövs en större mer omfattande upprustning.

1.4 Metod

För att nå förstudiens mål med att både formulera en gemensam målbild för den fysiska upprustningen av parken och presentera en analys och ett konceptförslag som grund för en gestaltning av Brunnsparken har följande metoder använts:

- Medborgardialog genom dialog på plats samt enkät på stadsutvecklingswebben.
- Dialog med stadens förvaltningar, politiker och fastighetsägare kopplade till Brunnsparken.
- Utredningar - analys av tidigare utförda utredningar och utförande av nya utredningar bland annat gällande ljudmiljö och naturvärdesbedömning.
- Genomläsning och analys av tidigare utförda arbeten och rapporter angående Brunnsparken.
- Platsbesök

Utifrån sammanställning av ovanstående punkter har analyser utifrån Brunnsparkens nuläge tagits fram samt ett konceptförslag som ska ligga till grund för gestaltningen av Brunnsparken.

1.5 Parkens historia

Järnvägsplatsen

Ursprungligen var det som är Brunnsparken idag en holme i Stora Hamnkanalen med namnet Järnvägsplatsen efter den järnväg som funnits där sedan 1624. Järnvägen flyttades 1785 till Järntorget, och i storbranden 1813 brann den sista resten av järnvägen ned i Brunnsparken. Vid renoveringen av fontänen 2015 påträffades rester av Järnvägsbyggnaden.

Fransk park

På järnvägsholmen skapade stadsarkitekt Jonas Hagberg år 1822 en park i fransk stil d.v.s. en park som är symmetriskt uppbyggd med ett långt perspektiv där alla delar samverkar för att förstärka helheten. Parken kantades av dubbla, raka rader av lindar och inramades av häckar och boskéer.

Järnvägsplatsen
en holme i stora
Hamnkanalen
(karta från 1644)

1624

Hälsobrunn

Namnet Brunnsparken myntades år 1834 då innehavaren av apoteket Kronan, Hans Jacob Cavallin, uppförde ett brunns-
hus av sten på holmen. Hälsobrunnen blev flitigt besökt i några årtionden men år 1858 upphörde verksamheten och fram till 1879 fick en flygel av brunnshuset göra tjänst som varmbadhus, då samtliga byggnader revs.

Hamnkanalerna fylls igen

År 1861 fylldes den del av Stora Hamnkanalen igen som nu bildar Södra Hamngatan. Parken fick då sitt officiella namn efter att planteringarna väsentligt hade förbättrats.

Sockerbruk
Palacehuset vid
Södra Hamngatan
står färdigt

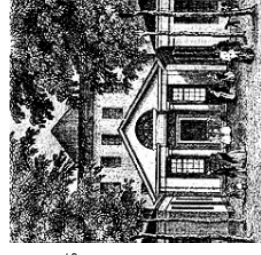
1751

Fransk Park
Park i fransk stil
anläggs

1822

Brunnshuset
Hälsobrunn invigs
(gravyr från 1840)

1834

Hamnkanalen
fylls igen
(bild från 1879)

1861

Säningskvinnan

I den västra delen av Brunnsparken finns än idag en fontän av Per Hasselberg med statyn Säningskvinnan. Konstverket invigdes på Johanna-dagen den 21 juli 1883, och har därefter kallats för "Johanna". Fontänen och statyn renoverades 2015.

Palacehuset

Palacehuset invigdes 1751 som sockerbruk för handelsman N Jacobsson och ritades av Carl Hårleman. Vid bränderna 1792 och 1813 förstördes stora delar av palatset, men det återuppbyggdes.

1600-TALET

1700-TALET

1800-TALET

I början av 1800-talet förvärvades fastigheten av Krigsskollégium som använde lokalerna för sockertillverkning fram till 1841, då bank- och affärsmannen Eduard Magnus, köpte huset. Familjens dotter Göthilda Magnus ärvde huset och tillsammans med sin man Pontus Fürstenberg lät de en rad unga konstnärer bo i huset och som ersättning för mat och husrum fick de utsmycka huset. Efter ett tag räckte inte huset till för all konst och Pontus Fürstenberg lät bygga ytterligare en våning som stod klar 1885 och kom att kallas Fürstenbergska galleriet.

Efter en större ombyggnad av O G Westerberg under 1906, byggdes palatset om till hotell under namnet Palace Hotel.

Under denna tid var bottenvåningen mot Brunnsparken inredd som en stor matsal, och utanför låg hotellets populära sommarveranda. På 1970-talet förvandlades matsalen till kontor för Wermlandsbanken och verandan revs men år 1993 återställdes restaurangen.

Projekt Brunnsparken & Gustaf Adolfs torg
På initiativ av direktörerna för stadsbyggnadskontoret, Gatukontoret, och Spårvägen bildades i slutet av 1980-talet en arbetsgrupp för renoveringen av "Projekt Brunnsparken/Gustav Adolfs Torg" och White arkitektkontor anlätades för att samarbeta med gruppen.

Ny formell trädplantering, linspänd globbelysning, fransk-inspirerade dubbelsoffor och papperskorgar installerades i Brunnsparken med polygonstensbeläggning. Trots att det var ett hårt material som byggde upp ytskiktet så skulle det skapa en mjuk och sinnlig karaktär som överensstämmer med parkens idé och kanske också med Johanna - säningskvinnan som står för framtida skördar.

Polygonstensbeläggningen byttes senare ut mot stenmjöl och den linspända globbelysningen mot globbarmaturer på parkstolpar.

Bunnhuset
rivs

1879

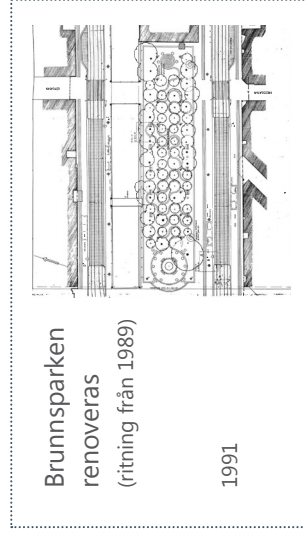
Säningskvinnan
fontänen Johanna
(bild från ca. 1900)

1883

Fürstenbergska
galleriet invigs
(bild från tidigt 1900-tal)

1885

Brunnsparken
renoveras
(ritning från 1989)

1991

1800 -TALET

1900 -TALET

2000 -TALET

2. NULÄGE

2.1 Brunnsparken som plats i staden

Med flera tusen passerande personer varje dag är Brunnsparken den mest använda av alla parker i staden och porten till innerstaden för många besökare. Brunnsparken ligger inom "City-innanför vallgraven", en del av stadsdelen "Centrum", som bär tydliga historiska spår av den ursprungliga stadsplanen med rutnätskvarteren, hamnkanalen och spåren av befästningarna. Brunnsparken har en tydlig rumsbildning i Citys formella och geometriska struktur med tydliga kantande kvarter och Stora Hamnkanalen och Lejontrappan som förlängning av parkrummet i västlig riktning.

Brunnsparken är en tydlig nod som passeras av många människor dagligen. Mycket på grund av dess funktion som hållplats men även beroende på dess centrala läge nära Centralstationen och Nordstan. Ett stort flöde av människor rör sig genom Brunnsparkens östra del från Nordstan upp mot Arkaden, Kompassen och Kungsgatan. Brunnsparken används också för demonstrationer, torgmöten, framträdanden och liknande. Folklivet inbegriper även sociala problem så som kriminalitet i form av försäljning av droger och stöldgods.

Planeringsverktyget Sociotopkartan anger Brunnsparken som en plats som används av hela Göteborg men innehåller endast sociotopvärdet mötesplats. Lejontrappan precis i närheten har även sociotopvärdena vatten och vila. Brunnsparken kan ses som en grön oas i en övrigt tät hårdgjord miljö tack vare trädens grönska och vattenporlet från fontänen Johanna. Från Brunnsparken är det ca 300 meter till Trädgårdsföreningen och 250 m till Domkyrkoplan som närmaste parker. Övriga offentliga platser i närheten är Gustav Adolfs torg, på 30 m avstånd, som öppet hårdgjort torg för evenemang, demonstrationer mm. Drottningtorget finns inom 200 m och är präglad av kollektivtrafik och stora flöden av människor/resenärer till och från Centralstationen.

Brunnsparken är ca 0,2 ha om man räknar ytan som park- och naturförvaltningen förvaltar, vilken sträcker sig från fontänen Johanna i väster till Palace-huset i öster. Dialogarbetet under förstudien har visat att upplevelsen av Brunnsparken är större än ytan som park- och naturnämnden förvaltar. Hela ytan mellan fasaderna längs Norra- och Södra Hamngatan samt Lejontrappan upplevs som Brunnsparken.

Det är alltså endast Brunnsparken som bidrar med grönska i den mest centrala delen av staden i området kring Gustav Adolf torg och Stora hamnkanalen. Det är därför av stor vikt att kunna behålla Brunnsparken som en park med grönska.

Sociotopkartor

En sociotopkarta visar hur människor använder och upplever offentliga platser och grönområden i staden. Sociotopkartor bygger på undersökningar med medborgare - dels systematiska platsobservationer, dels enkäter, möten och intervjuer där människor får säga vilka platser de använder och vad som är värdefullt.

Sociotopkartorna tas fram av park- och naturförvaltningen som ett verktyg i stadens planering för en bättre stadsmiljö.

2.2 Parkens utformning idag

2.2.1 Markbeläggning

Markbeläggningen i Brunnsparken består av ett grågult stenmjöl av typ "Gunnebo" från Swerock. Tanken är att det ska ge parken en typisk "fransk stil" men skötseln av markbeläggningen har inte fungerat då slitaget är stort och det behöver fyllas på, justeras och jämnas till ofta. Under bänkarna samlas det vatten och skräp.

2.2.2 Konst/Konstnärlig utsmyckning

Säningskvinnan, en bronsskulptur/fontän av skulptören Per Hasselberg, invigdes 21 juli 1883 på Johanna-dagen. Därav det folkliga namnet Johanna i Brunns-parken. Fontänen restaurerades under 2015 då statyn konserverades och en ny pumpanläggning byggdes för fontänen.

Livshjulet – möten i ögonhöjd, en stensulptur av Ann Carlsson Corneev, är tänkt som en liten mötesplats mitt i det folkvimmel som idag karaktäriserar Brunnsparken. Skulpturens tema ”Livshjulet” och kontrasterna i dess form associerar till livets kontraster och ständiga förändring. Skulpturen kom på plats i Brunnsparken 2014 och har idag en ganska anonym placering intill kanalen nära Brunnsparksbron.

”Talstenarna” av Birgitta Watz från 1990 bygger på Göteborgs kulturhistoria. 78 betongblock, ingick ursprungligen i markskulpturen, skapade och placerade som symboler för talen 1 till 12. Mönstren är lagda med skärvor av ostindiskt porslin från den sjunka ostindiefararen Götheborg, och även framtagna i stengods, glaserat med olika reduktionsbrända kinesiska glasyrklassiker. Då stenmjölet har försvunnit på grund av slitage har stenarna blottlagts och skapar snubbelkanter. Några av talstenarna är spruckna och trasiga.

Jan Rantfors för White arkitekter gestaltade ”ormen”, en bågformad hall i granitsten med svagt buktad ovasida, som löper genom parken i mjuka slingor, som en del av en störrestensatt yta. Ytan som var gjord av oregelbundna stenar togs bort och ersattes med grus för att minska snubbelrisken. Då nivåerna av markmaterialet varierar på grund av slitaget är det svårt att sköta granitstenen och behålla ”ormen” synlig i parken.

2.2.3 Byggnader

I dag finns det en kioskbyggnad i parkens östra del i korsningen Södra Hamngatan/Fredsgatan och en i parkens västra del i korsningen Norra Hamngatan/Östra Hamngatan. Kiosken i parkens västra del har en baksida mot kanalen, vilket skapar otrygghet och ovälkomna toalettbesök. Kiosken i parkens östra del har en uteservering som flyter ut i parken på ett ostrukturerat sätt.

En toalettbyggnad finns belägen i närheten av spårvagnshållplatsen och fontänen Johanna. Toalettbyggnadens baksida vetter in mot parken och utgör en mörk vägg.

Fontänbron används av tillfälliga byggnader och skåpbilar som blockerar ”Johanna” och insynen till Brunnsparken vilket bidrar till otrygghet.

Alla befintliga byggnader och informationsskyltar är belägna i parkens kantzon och skymmer sikt och hindrar infarter/entréer till parken.

2.2.4 Möbler

Längs med kanten av Brunnsparken står 10 st ”franska” dubbelsoffor i gjutjärn med sittbrädor i ek. De knyter formmässigt an till den 1800-talsprägel som Palacehuset och parken har, men de är slitna och ofräscha.

Ett stort antal ”ny” utrustning och möblemang har dessutom tillförts, t.ex. så står ett mycket fult tekniskåp som tidigare var integrerat i en toalettbyggnad

mitt i parken; två av Västtrafiks terminalvisare tillsammans med en affischpelare av temporär karaktär blockerar entréerna från både sydväst och nordost; två barriärer av ”spårvägsstil” har installerats längsmed kanalen för att förhindra (men inte stoppa) att någon person försöker balansera över de två bjälkar som spänner kanalen; och längsmed kanalen, bredvid ”Johanna”, har cykelpollare installerats.

2.2.5 Belysning

Belysningen i Brunnsparken byttes ut 2014/2015 till åtta stycken åtta meter höga stolpar placerade i parkens mitt med strålkastare som ska lysa igenom trädens grenverk. Belysning under bänkarna tillkom även liksom belysning längs handledarna på Brunnsparksbron och Fredsbron. Vid renoveringen 2015 tillkom ett ljusspel i fontänen samt belysning av statyn nattetid. Detta förbättrade ljusbilden men Brunnsparken upplevs fortfarande som mörk. Detta kan bero på trädens låga kronor och ljus och skuggeffekter utanför parken. För att få en helhetsbild kring ljuset borde hela rummet från fasad vid Norra Hamngatan till fasad vid Södra Hamngatan ses över. Vintertid har tillfällig julbelysning smyckat parken vilket är uppskattat.

2.2.6 Trädstruktur

Trädstrukturen i Brunnsparken följer den historiska tanken av en symmetrisk fransk park och omfattar idag 51 träd varav 10 st *Corylus Colurna* (turkisk trädhassel), 9 st *Acer platanoides* (lönn), 15 st *Tilia x europaea* (parklind), 13 st *Fraxinus exelsior* 'Westhofs Glorie' (ask), 1 st *Acer pseudoplatanus* (sykomorlönn), 1 st *Ulmus* (alm) och 1 *Tilia* (Lind). Trädkronorna har lyfts (beskurits underifrån) för att försöka göra parken ljusare. Då träden växer långsamt har detta inte gett så mycket resultat och gör att Brunnsparken upplevs som mörk då träden har löv under vår och sommar. Den stora lönnen och den stora linden som står utanför ”trädrutnätet” och lutar ut över hamnkanalen har mycket låga kronor vilket minskar insynen från Norra Hamngatan och ger området en dunkel karaktär. Den stora almen i västra delen av parken är karaktärsbildande för Brunnsparken och därför viktig att bevara.

Brunnsparkens utformning idag

2.3 Utredningar

2.3.1 Träd

Brunnsparken består mestadels av nyplanterade träd. En riskundersökning är gjord på den stora almen söder om Johanna samt på lönnen och linden vid kanalen. I båda fallen bedömdes det att träden hade bra vitalitet. Risken att träden på något sätt skall skada förbipasserande bedöms som liten. Lönnen och linden vid kanalen har dock död ved som behöver beskäras.

Ett totalt av de 28 träd som planterades vid parkupprustningen 1991 finansierades genom donationer. Vid förändring av parken som påverkar träden behöver konsekvenser av denna donation utredas vidare.

2.3.2 Naturvärdesbedömning

Brunnsparken är en öppen stadsyta med ett fåtal naturliga inslag. Området är präglad av mänsklig verksamhet. De naturliga strukturer som finns utgörs av lövträden som är planterade på torgytan, vattenmassorna i kanalen, viss ruderatmarksflora samt fågellivet. På de öppna ytorna vistas stora mängder triviala fåglar som gynnas av den mänskliga verksamheten inom området, t.ex. tamduva, pilfink, mås- och kråkfåglar. På träden växer ca 15 triviala moss- och lavararter, till exempel vägglav, kyrkogårdslav, hjälmrosett-lav, asplav, gulkantad dagglav, med flera. Inga skyddsvärda arter noterades vid bedömningen. Området bedöms generellt ha en obetydlig positiv betydelse för biologisk mångfald. Den grova almen i områdets sydvästra del identifieras som ett värdeelement och bedöms ha en påtaglig positiv betydelse för biologisk mångfald.

Då området saknar naturlig vegetation är all form av grönska positiv. Rabatter eller andra former av anlagd grönstruktur skulle förbättra förutsättningarna för biologisk mångfald i området. Det vore positivt om strandlinjen längs kajkanten hade fått en mer naturlig utformning så att strandvegetation kunde etablera sig. Den grova almen bör bevaras.

2.3.3 Kulturhistoriska värden

Kontakt har tagits med stadsmuseet angående parkens nuvarande utformning. En muntlig bedömning gav att den utformning som finns idag inte är bevaransvärd i sin helhet då det enbart är en rekonstruktion av den franska park som en gång fanns här. Vid renoveringen av fontänen Johanna gjordes en större arkeologisk utgrävning av den gamla järnväg som funnits på platsen. Bedömningen är dock att en upprustning av Brunnsparen inte kommer att gå så djupt att detta skall ge några ytterligare utgrävningar. Arkeolog skall dock medverka vid den fysiska ombyggnaden av parken.

2.3.4 Geoteknik

Vid ombyggnationen av fontänen Johanna i Brunnsparken gjordes en geoteknisk undersökning. Det har även gjorts geotekniska undersökningar när stabiliseringsåtgärderna för kanalen utfördes. Jordlagren under markytan bedöms i huvudsak bestå av fyllning och lera. Fyllningens tjocklek är ca 3 meter och består av lerblandad sten, grus och tegelrester. Nedanför fyllningen finns en lera som undersöktes till 30 meters djup. Lerans uppmätta värden bedöms inte vara känslig för störningar. Enligt belastningsförsök pågår fortfarande sättningar på större djup. Vid grävd provgrop under mars 2015 påträffades en grundvattenyta ca 1,9 meter under befintlig markyta. Bedömningen är att grundvattenytan ligger i jämnhöjd med medelvattennivån för den intilliggande Norra Hamnkanelen.

2.3.5 Tillgänglighet

En analys av tillgängligheten i och i anslutning till Brunnsparken gjordes i mars 2017 av Göteborgs tillgänglighetsråd. Den visade att man idag inte gärna rör sig i eller i närheten av Brunnsparken om man har nedsatt syn, hörsel eller rörelseförmåga då:

- Trafikmiljön är farlig då det inte finns någon avgränsning för kollektivtrafik mot Lejontrappan och Gustav Adolfs torg som visar var parken börjar och slutar. Det finns inga tydliga passager med kontrastmarkeringar.
- Kajkanten är farlig utan kontrastmarkering och med snubbelbara kedjor.
- Ljudnivå från kollektivtrafiken är väldigt hög.
- Underlaget upplevs som svårframkomligt på grund av kanter och gropar där vatten och is samlas.
- Sittplatserna är smutsiga, blöta och saknar armstöd. Smågatstenen runt om är mer ett hinder än en hjälp. Det är inte möjligt ha rullstol eller rullator intill bänkarna.
- Det finns många snubbelkanter, till exempel trappsteg på Johanna, talstenarna och gatstenen.
- Toaletten inte är värd inåt parken.
- Den lilla tillfälliga scenen inte går att komma upp på – behövs ramp.
- Brunnsparkens bron används inte på grund av att den är smal och man möts av avskärmning mellan spårvagnsspåren.
- Hållplats och trottoar är i samma yta utanför Nordstan vilket gör det trångt och svårt att ta sig fram.
- Hörnen i parken är rundade – bör vara 90 grader.

Det krävs en tydlig struktur som utgår från målpunkterna i parken som här består av hållplatslägen, toaletten och fontänen. I denna struktur bör det även finnas lättillgängliga stråk in i parken. Vistelsestråk för mötesplatser eller tillgänglighetsanpassade bänkar längs vattnet föreslås. Belysningen behöver vara jämn över platsen utan kontrast och skuggverkning. Brunnsparken behöver möjligheter för både snabbt och långsamt tempo; att kunna passera och pausa.

2.3.6 Ljudmiljö

Norconsult AB har mätt ljudnivåer och föreslagit stadsrumsakustiska åtgärder för Brunnsparken.

Mätningarna gjordes i juni/juli 2017 under 10 minuter i 3-4 olika positioner i parken på tre vardagar och två helgdagar. Vid samtliga tillfällen uppmättes ljud från trafik inklusive inbromsningar från bussar och spårvagnar, mänsklig aktivitet, och samtal samt fåglar och andra naturljud. Fontänen Johanna hade stor inverkan på mätningarna i den västra delen av parken. Utöver dessa ljud förekom även tillfälliga höga ljudnivåer från musikanläggningar, spårrensningssfordon, busvisslingar, cykelbromsar, "Paddan", predikan i mikrofon och barnskrik.

Den dygnseekvivalenta ljudnivån i Brunnsparken beräknas till 60-65dBA. Vid andra tider på året, då det inte är omläggningar i trafiken och ordinarie tidtabell gäller kan ljudnivåerna eventuellt vara högre än de som uppmätts. Alla mätpositioner visar snarlika ljudnivåer. Dock är ljudnivån i parkens östra del något lägre. Att västra delen av parken visar högre nivåer beror förutom på spårvagnstrafiken på vattenbruset från fontänen Johanna. Den höga ljudnivån från fontänen skulle

vid en akustisk medveten planering av parken kunna bli en värdefull tillgång i form av ljudkälla för maskering av oönskade ljud, såsom spårvansgnissel et cetera. Det är dock viktigt att planeringen utförs varsamt då ett upprättande av en vistelseplats direkt invid fontänen skulle innebära för höga ljudnivåer för en funktionell mötesplats.

Med de höga ljudnivåer som råder lämpar sig inte Brunnsparken som mötesplats. Det är i nuläget svårt att föra samtal i normal samtalston. För att skapa en attraktiv mötesplats krävs det därför att fokus läggs vid att minska ljudnivåerna. Att åstadkomma en optimal mötesplats för alla blir troligen svårt med den omfattande trafiken runt parken. De höga ljudnivåerna motiverar insatser som minskar ljudnivåerna så mycket som möjligt. Det vore önskvärt att åtgärda fasaderna på byggnaderna som omger Brunnsparken, då dessa i dagsläget spelar en avgörande roll för de ekvivalenta ljudnivåerna i stadsrummet. Det kan även vara lämpligt att försöka få ner de maximala ljudnivåerna genom skärmande objekt mot de bullriga och gnisslande spårvagnarna.

2.4 Dialog

För att förstå Brunnsparkens roll och funktion i staden har intressenternas behov och önskemål lyssnats in. Ett flertal så kallade SWOT-analyser har genomförts med politiker, fastighetsägare, förvaltningar och bolag där Brunnsparkens befintliga styrkor, svagheter och framtida hot/risker och möjligheter efterfrågades. Göteborgare fick svara på vad som var bra och mindre bra med Brunnsparken idag samt vad man såg för möjligheter i Brunnsparken i framtiden vid medborgardialog på plats i Brunnsparken vid två tillfällen under april 2017 samt via en enkät på Göteborgs stadsutvecklingswebb. Sammanlagt ca 300 göteborgare var med och lämnade synpunkter.

Resultatet visar att de tillfrågade har en samstämmig bild av Brunnsparken idag och i framtiden. Bland Brunnsparkens styrkor nämns att det är en känd plats med bra läge centralt i staden, att det är en kollektivtrafiknod. Parkens grönska lyfts fram samt att det är en allmän plats i ett kommersiellt stråk. Bland Brunnsparkens svagheter nämns bullret från kollektivtrafiken, att platsen är ostrukturerad och inte tillgänglig. Att den är otrygg då den är annekterad av vissa grupper och att det sker försäljning av droger och stöldgods. Att den upplevs som skuggig på grund av trädens kronor vår- och sommartid och ofräscht då råttor och duvor är en sanitär olägenhet på platsen. För att kunna utveckla Brunnsparken till ett tryggt och välkomnande park och hållplats-rum i staden ansåg flertalet av de tillfrågade att det bland annat krävs:

- Bättre och tydligare hårdgjorda gång- och cykelstråk
- Siktstråk för bättre orienterbarhet genom att ta bort skymmande byggnader och skyltar i parkens hörn
- Paviljong/vänthall/café mitt i parken med bra innehåll och god arkitektonisk kvalitet
- Mer solljus i parken – ta bort en del av träden
- Fler och mer varierade sittplatser

2.5 Sammanfattning nuläge

2.5.1 Platsen

Brunnsparken är en av Göteborgs mest använda och centrala parker. Brunnsparken bidrar med grönska i ett för övrigt hårdgjort stadsrum vilket gör det viktigt att fortsatt ha grönska i parken. Brunnsparken upplevs som större än ytan som park- och naturnämnden förvaltar. Den upplevda ytan är mellan fasaden vid Norra Hamngatan, fasaden vid Södra Hamngatan och Lejontrappan.

2.5.2 Problematiken

Idag passerar många parken och få pausar i den. Detta kan bero på att det är svårt att få upplevelsen av vila på grund av de höga ljudnivåerna från spårvagnarna. Dålig överbyggnad av marken gör att vatten blir stående och den konstnärliga utsmyckningen blir till snubbelkanter för gående. Trädens låga kronor gör att parken upplevs som mörk. Sociala problem och kriminalitet gör att parken upplevs som otrygg. Befintliga byggnader och skyltar är placerade i parkens kantzon vilka skymmer sikt och entréer till parken. Hållplatslägena vid Norra- och Södra Hamngatan upplevs som trånga och barriärerna mellan spårvagnsspåren minskar framkomligheten.

Dialog med göteborgare och intressenter runt Brunnsparken visar på en tydlig gemensam målbild: Att Brunnsparken behöver utvecklas till ett tryggt och välkomnande park- och hållplatsrum, där det finns ett behov av att kombinera park och hållplats, ta hand om bullerproblematik, trygghetsfrågor, bättre tillgänglighet, cykelbana samt bättre struktur på funktionerna i parken.

3. GENOMFÖRANDE

3.1 Beroenden

3.1.1 Kanalmuren

Kanalmurarna längs Brunnsparken behöver rustas upp. Muren närmast parken förvaltas av park- och naturnämnden och muren närmast Norra Hamngatan av Trafiknämnden. För att orsaka så lite störningar som möjligt bör upprustningen samordnas mellan park- och naturförvaltningen och trafikkontoret. Kanalmuren tål i nuläget inte belastning av byggnader nära kajen. Hur och när en upprustning sker behöver utredas vidare i förhållande till en upprustning av Brunnsparken.

3.1.2 Infrastruktur

Stora infrastruktursatsningar i Göteborg som Västlänken och den nya Götaälvbron påverkar kollektivtrafiken i Brunnsparken. Då Brunnsparken är en viktig kollektivtrafiknod bör enligt trafikkontoret inga driftstopp ske i Brunnsparken under byggnationen av de större infrastrukturprojekten 2018-2026. Detta bör beaktas i upprustning av Brunnsparken och vid upprustning av kanalmurarna.

Trafikkontoret beräknar att det under de närmaste tio åren finns behov av att ha kvar befintlig kollektivtrafik i Brunnsparken på grund av att det inte finns någon avlastning på kollektivtrafiknätet.

3.1.3 Konst/konstnärlig utsmyckning

Eventuella förändringar kring konst och konstnärlig utsmyckning i Brunnspar-
ken bör utredas vidare i gestaltningsskedet.

3.1.4 Träd

För att släppa in mer ljus i parken kan det bli nödvändigt att ta ner ett antal
träd. Hur detta bäst ska göras bör utredas vidare i gestaltningsskedet.

3.1.5 Arkeologi

Bedömningen från stadsmuseet är att man vid en upprustning av Brunnspar-
en inte kommer att gå så djupt ner i marken att det krävs någon arkeologisk
utgrävning. Arkeolog ska medverka vid den fysiska ombyggnaden av parken. Ur
perspektivet att lyfta Brunnspar-
kens historia kan dock en arkeologisk utgräv-
ning kunna bli aktuell.

3.2 Analys

Här följer en rad viktiga punkter att jobba vidare med för att kunna nå målet
med Brunnspar-
ken som ett vackert och fungerande park- och hållplatsrum. Alla
olika delar är beroende av varandra för att få ett bra resultat.

- Upprustning av parken (park- och naturförvaltningen)
- Trygghet vad gäller folklivet på platsen (social resursförvaltning, polisen,
stadsdelsförvaltning Centrum med flera)
- Översyn av trafiksituationen, tillgänglighetsaspekter, ljudmiljön, barriäref-
fekter och framkomlighet för gång och cykel (trafikkontoret och Västtrafik)
- Upprustning av kanalmuren(trafikkontoret/park- och naturförvaltningen)

3.2.1 Upprustning av parken

Om sociotopvärdena/upplevelsekaraktärerna vila, grön oas och mötesplats
förbättras kan Brunnspar-
ken fungera bättre som park och grön oas för alla
dem som jobbar eller bor i närheten. Det skulle även minska bristen på park
i kvarteren norr om kanalen i stadsdelen Centrum. Det finns förutsättningar
för att Brunnspar-
ken skulle kunna upplevas som en grön oas med plats för vila.
Brunnspar-
ken behöver god struktur, funktion och form. Detta skulle öka an-
vändningen och tillgängligheten i och till parken. Brunnspar-
ken behöver tydliga
sikt- och gångstråk och målpunkter. Funktioner som mötesplats och toalett bör
samlas centralt i parken för att locka mer folkliv in i parken samt för att frigöra
sikt i parkens kantzon. Placering och utformning av skylt- och informationstav-
lor, anslagstavlor, byggnader, elskåp, papperskorgar, soffor och belysningsstolpar
bör därav ses över. Då trädens låga kronor bidrar till skugga och otrygghet bör
man överväga att ta bort ett antal träd för att skapa mer variation och släppa in
solljus.

Gestaltningen bör vara praktiskt anpassad för att ta emot människor som endast
passerar platsen samtidigt som det bör finnas möjlighet att stanna upp, mötas
och vila innan nästa spårvagn går. Exempelvis skulle gångytorna helt eller delvis
i stråk kunna göras hårda. Upphöjda planteringsytor med grönskande buskar
eller perenner och sittytor kan skapa trivsamma platsbildningar för väntande

människor. Markvärme under gångstråken, liksom den som finns på hållplatslägena, hade underlättat förvaltningen av parken.

3.2.2 Parken i ett större sammanhang

I genomförandet bör man ha i åtanke att Brunnsparken som plats uppfattas som mer än den mark som park- och naturnämnden förvaltar. Parkens läge innebär att förändringar och upprustningar i anslutning till Brunnsparken bör ske om parken rustas upp. Om Brunnsparken ska bli en mötesplats att kunna vila på behöver bullerproblematiken tas omhand. Detta behöver utredas vidare i ett gestaltningsskede och inbegriper större insatser än den fysiska upprustningen av mark som park- och naturnämnden förvaltar. Möjligheten att kunna cykla igenom Brunnsparken har framkommit som en angelägen fråga. Liksom den dåliga tillgängligheten i och runt Brunnsparken med trånga hållplatslägen vid Norra- och Södra Hamngatan och många olika korsande trafikslag. Kopplingen till Lejontrappan och Stora Hamnkanalen är även viktig att beakta i en omgestaltning av Brunnsparken. Vad gäller trygghetsfrågor och de sociala problemen så som kriminalitet i form av försäljning av droger och stöldgods i parken krävs fortsatt dialog med social resursförvaltning, stadsdelsförvaltningen Centrum och polisen.

3.3 Tid- och kostnadsuppskattning

En tid- och kostnadsuppskattning har tagits fram utifrån beroenden i och kring Brunnsparken. Dessa beroenden är upprustningsbehovet av kanalmuren, byggnation av stora infrastrukturprojekt som exempelvis Västlänken samt att det tio år framåt finns behov av att ha kvar befintlig kollektivtrafik i Brunnsparken på grund av att det inte finns någon avlastning på kollektivtrafiknätet.

3.3.1 Kort sikt 2018-2021

Brunnsparken ska bli till ett tryggt och välkomnande park- och hållplatsrum. Platsen behöver bli mer ljus, genomskinlig, lättskött och välkomnande för alla. För att uppnå detta behövs en omfattande upprustning av parken med ny markbeläggning och möblering, omstrukturering av grönska och belysning för att göra platsen ljusare samt möjlighet att tillskapa aktiviteter. Ett gestaltungs-förslag kan tas fram genom förslagsvis en parallell skissprocess. Några av de viktiga medskicken till denna process är:

- Förtydliga stråk och funktioner i parken
- Förbättra tillgängligheten och ljudmiljön
- Skapa mer ljus i parken
- Utveckla samspelet mellan park och hållplats så att parken upplevs som välkomnande. En vacker och lättskött plats anpassad för den stora mängd människor som vistas och passerar där.
- Eventuell upprustning av kanalmuren i samverkan med trafikkontoret. Detta är beroende av hur upprustningen påverkar kollektivtrafiken i Brunnsparken.

Upprustning på kort sikt innefattar mark som park- och naturnämnden och till viss del trafiknämnden (hållplatser) förvaltar. Parkupprustningen beräknas kosta ca 20 miljoner kronor. En eventuell av kanalmuren beräknas kosta ca 50

miljoner kronor (varav 50 procent är trafikkontorets kostnad).

Fördyrande omständigheter vid upprustning av Brunnsparken kan innefatta ökade kostnader för byggnation av parken då nattarbete och avancerade trafikordningsplaner kan krävas då inga driftstopp i kollektivtrafiken får ske i Brunnsparken under byggnationen av Västlänken. Det är inte park- och naturförvaltningen som bygger en eventuell ny byggnad i parken men förutsättningar för den som eventuell pålning och arkeologisk utgrävning kan krävas.

Ny överbyggnad gällande markmaterialet krävs vid en upprustning på grund av sättningar och underminerad mark på grund av rättor och vibrationer från kollektivtrafiken.

3.3.2 Längre sikt

På längre sikt kan Brunnsparken utvecklas ytterligare med fler kvaliteter som möjligheter att kunna cykla förbi, sitta vid vattnet nere vid kanalen eller lättare kunna ta sig till parken genom en breddad Brunnsparksbro.

Efter 2027 finns en möjlighet att ha cykeltrafik längs Norra Hamngatan då eventuellt allén har byggts ut med spårtrafik och kan avlasta Brunnsparken.

- Möjliggöra cykelbana eller gångfartsgata längs Norra Hamngatan.
- Rusta upp kanalmuren (om detta ej kan ske tidigare)
- Möjlighet till vattenkontakt (trädäck i trappning eller dylikt) från Brunnsparken mellan Fredsbron och Brunnsparksbron.
- Bredda Brunnsparksbron för bättre tillgänglighet och funktion.

En upprustning på längre sikt inkluderar Brunnsparken som helhet och därmed andra aktörer som trafikkontoret, Västtrafik med flera. Om upprustning av kanalmuren inte gjorts innan blir kostnader för det ca 50 miljoner kronor (varav 50 procent trafikkontorets kostnad). Övriga kostnader kan inte beräknas i nuläget.

(Samtliga kostnader är uppskattade utifrån 2017-års prisläge.)

3.4 Sammanfattning genomförande

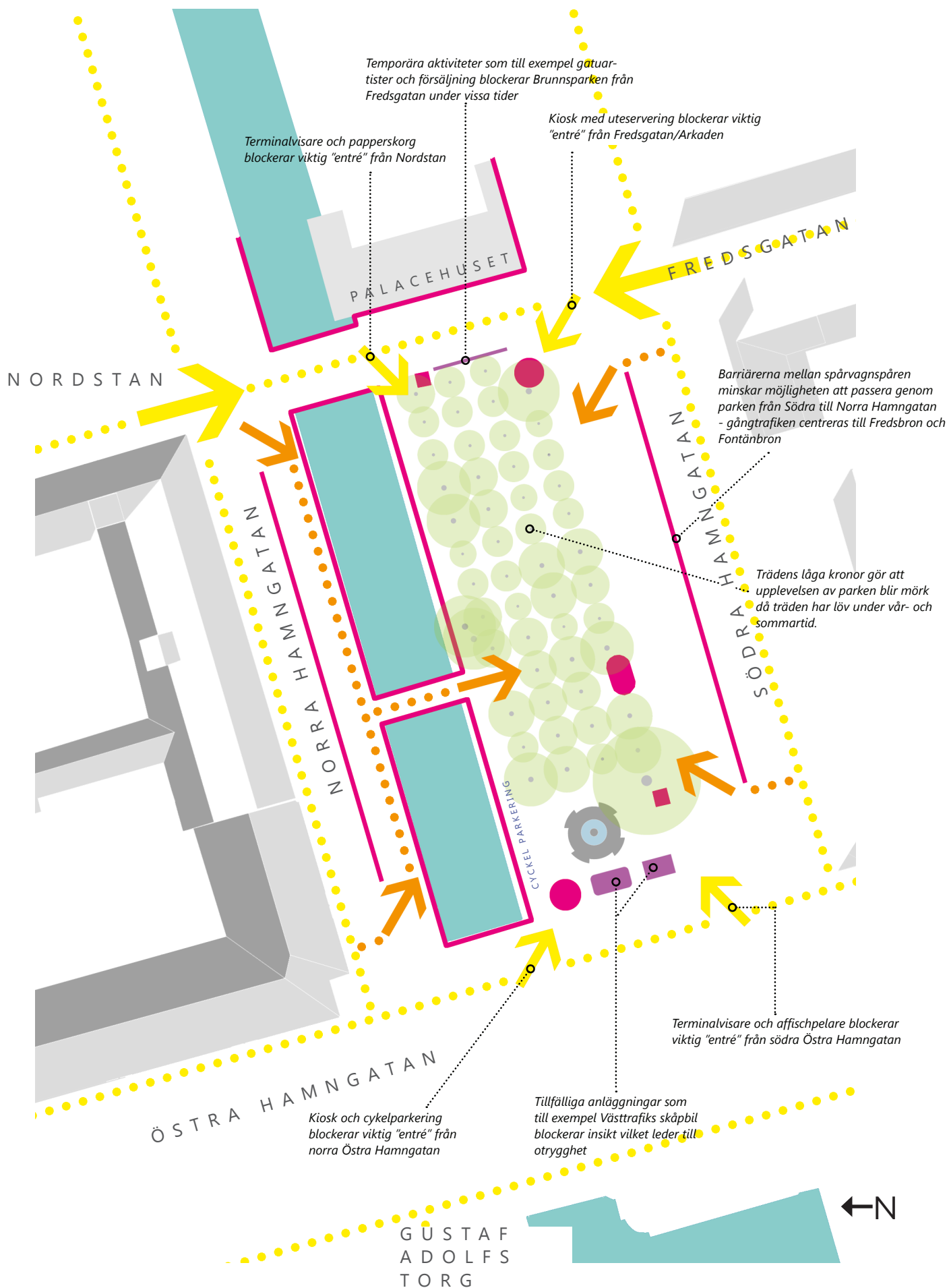
Dialog med göteborgare och intressenter runt Brunnsparken samt analys av Brunnsparkens roll och funktion i staden visar på en tydlig gemensam målbild: Att Brunnsparken ska utvecklas till ett tryggt och välkomnande park- och hållplatsrum, där det finns ett behov av att kombinera park och hållplats, ta hand om bullerproblematik, trygghetsfrågor, bättre tillgänglighet, cykelbana samt bättre struktur på funktionerna i parken.

Brunnsparken upplevs som större än ytan park- och naturnämnden förvaltar. Hela ytan mellan fasaden vid Norra Hamngatan, fasaden vid Södra Hamngatan och Lejontrappan. Platsen behöver ses som en helhet och samordnas med trafikkontoret, Västtrafik, fastighetsägare med flera för bästa resultat.

På kort sikt, fram till 2021, innefattar upprustningen främst den yta som park- och naturnämnden förvaltar. På längre sikt så innefattar upprustningen andra förvaltningar och intressenter som trafikkontoret och Västtrafik.

I ett gestaltningsskede behöver de olika fysiska förslagen stödjas av åtgärder kring kriminalitet et cetera för att platsen ska bli mer trygg och välkomnande.

Analys av Brunnsparkens utformning idag

Konceptförslag för Brunnsparken

